

Hiša je sicer ustvarjena za prebivanje, a če bodo tvoja pročelja lepa, boš slovel kot dober arhitekt.

A da uspeš, je treba mnogo predstavne zmožnosti, in toliko več, čim skromnejši je problem.

In ti arhitekt, si organizator, ne risar! Arhitektura je organiziranje.
X.

Politični pregled

Trdo življenje delavca. Prinašamo odlomek iz knjige Rdeča Sibirija, ki jo je spisal Pierre Dominique po svojem drugem potovanju v Sibirijo in Turkestan:

„Ko je plačal stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo in — kakor pravijo kruh in vodo, zase in za družino in tisto malo sladkorja, ostane v večini primerov delavcu deset rubljev za ves mesec. Če pomislimo na cene na svobodnem trgu, ni to nič.

Delavcu, prijatelju režima, se zdi vse sijajno. Ima 450 rubljev, njegova žena 150. Vendar mora kupovati meso v prosti prodaji po 6 rubljev (60 Din) kilogram. Imajo dve sobi za štiri osebe.

Drug delavec pa, ki nima položaja, mi je rekel:

„Razen kruha in vode ne dobivamo ničesar. Umiramo.“

In zopet drugi:

„Imam sicer stanovanje v baraki, toda moram ga plačati. Veš, koliko stane? 4 rublje 50 za osebo, 18 za štiri osebe. Kako naj jih plačam?“

Tretji:

„Krompir stane že 5 rubljev 50 (55 Din) kilogram, jajca so po rublju (10 Din). Kako naj si jih kupim pri 100 rubljih, ki jih imam na mesec?“

„Jaz zaslužim samo 70 rubljev, mi je rekel voznik, uslužben v neki čeljabinski tovarni. Pa moram skrbeti še za svojo staro mater. Res je, da nama dajejo kruha, 1200 gramov za oba.“

Največje veselje, ki ga morem napraviti temu fantu, je, da mu prinesem košček mesa in kruha, ko se vračam iz restavracije. Kruh, ki ga je nadrgnil z mesom, sne takoj, toda ves kos kuhanega mesa spravi za mater.

V državnih prodajalnah prodajajo vreče pečkâ. Ali naj bo to znamenje bede?

V Prokovski sem si ogledal stanovanja rudniških inženjerjev: eno teh stanovanj ima dokaj veliko in svetlo sobo z dvema oknomâ. V njej stanuje inženjer z ženo, enim otrokom in služkinjo. Mož zasluži 450 rubljev in dobi za 1 rubelj 80 en obed na dan v inženjerskem restavrantu. Žena je zadovoljna, kajti ko to pišem, smeje nekateri, med njimi tudi njen mož, kupovati hrano v restavrantu po združniških cenah.

Nato sem obiskal stanovanje nekega občinskega uradnika. Stanuje v baraki, kjer ima dve sobi za šest oseb: zase, za svojo mater in štiri otroke. Zasluži 250 rubljev, en sin, ki je vajenec, 40 in hči 80 rubljev. Najemnina je 15 rubljev 25. Jedo deloma v menzi, deloma doma. Za vseh šest dobivajo 9 kg mesa na mesec (to je 300 gramov na dan), 7 kg sladkorja, 1 liter olja in 250 gr masla. To se pravi, da živijo ob kruhu, sočivju in čaju, meso jedo vsak tretji dan.

V rudniških menzah se dobi za 50 kopejk obed, ki sestoji iz ene mesne jedi. Samec, ki izda po en rubelj na dan, lahko živi, četudi zasluži le 90 rubljev na mesec. Toda gorje, če ima družino. Kajti družina je navezana na druge, kjer ne dobi drugega nego kruh, krompir, olje. Vse razen kruha je strogo odmerjeno.

Neka ženska pravi:

„Ni slabo. Imamo 60 rubljev, delo je hudo, toda človek se privadi. Le to je, da ne moremo v menzo. Le pomislite: 1 rubelj 5 na dan, to bi bilo 31 rubljev na mesec. Trije bi ne mogli živeti, to bi zneslo 93 rubljev. Kje pa jih imamo?“

Govorim z voznikom, državnim nameščencem:

„Ali ješ dobro?“

„Nič.“

„Nič! Kako to? Saj zaslužiš 120 rubljev.“

„Res je, toda ne smem v menzo, ker dobivam 12 kg kruha na mesec.“

Svoj kruh plačuje precej drago: 1 rubelj 20 za 12 kilogramov, zato pa si mora vse ostalo nabavljati na prostem trgu, kjer stane liter mleka 2 rublja. Jé slabo.

Neka žena mi zaupa svoje dohodke. Trije služijo, trije so „doma“. Skupaj prejemajo 163 rubljev na mesec. Kruha dobivajo kakor vsi delavci, razen tega 800 gr sladkorja na mesec, 1 kg kaše in 12 kg krompirja. Ne hodijo v menzo, rajši si pomagajo doma.

Kakor vsi drugi tarna tudi ženska nad nezaslišanimi cenami na svobodnem trgu. Slišal sem, da delavci ne plačujejo najemnin. Vprašam jo, kako je s to stvarjo. Deloma je res, deloma ne. Pri nas na primer stanarino od plač odtrgujejo — sicer pa ni visoka.

Neki učitelj mi je pripovedoval v parku.

„Brez dvoma živimo v revščini. Nimamo zadosti hrane. Toda kaj zato! Žrtvujemo se za rod, ki pride za nami.“

Ko je tako govoril, je sedel pri kozarcu piva za 1 rubelj 60. Toliko velja 600 gr kruha. Gotovo ni bil lačen, toda pri svojem pivu je morda mislil na siromake, ki stradajo. Ko je rekel „živimo“, je mislil na ljudstvo. Tako sem ga tudi razumel.

Voditelji imajo dobro metodo, da drže ljudstvo. Prevzeli so jo od Rimljanov. Dajejo mu igre. Predvsem tekme. Potem gledališke predstave na prostem, kino, glasbo. Rus je plesalec in muzikant, ki se je lotil petletnega načrta. Njegov sen je igrati, plesati, zahajati v gledališče, pohajkovati po parkih. Tudi ne smemo pozabiti, da ostaja ljudem pri sedemurnem delavniku še dosti časa in da je treba zabiti še najmanj sedem ur. Klubi ne prihajajo v poštev. Kar sem jih videl, so bili prazni ali pa sem slišal v njih le nezanimive debate. Morda so ravno zato gledališke dvorane polne, resnično polne. Zlasti na jugu, pri onih srečnih narodih, ki živijo onkraj Kavkaza ali južno od velikih step ob Aralskem jezeru, je ob sijajnih poletnih večerih nešteto predstav na prostem. Estetski užitki pri razsvetljavi in v toploti odškodujejo na milijone ljudi za bedo delavskega življenja. Vendar je to le majhen del v primeri z vsemi 165 milijoni. Vtis imam, da se v veliki ruski ravnini ljudje dolgočasijo.

Pierre Dominique.